

fördel förenligt att etablera ett närmare samarbete med moderföreningen eller dess krets-föreningar i i västra och södra Sverige.

Svenska teknologföreningens åtgärder att förlägga sina årsmöten 1928 till Göteborg och i år till Malmö få uppfattas som bevis på föreningsledningens strävan

att bereda jordmänen för ett närmare samarbete i angiven riktning och det är också med största tillfredsställelse årsmötesbestyrelserna kunnat konstatera att deras strävanden mötts med intresse och förståelse. Stockholm i maj 1931.

Sigurd Nauckhoff.

SKÅNSKA INGENJÖRSKLUBBEN.

Skånska ingenjörsklubben är icke den första sammanslutningen i sitt slag i Skåne. Den föregicks av Tekniska föreningen i Malmö, som bildades 1883. Denna, som synes hava avsomnat redan efter 3 år, redovisar för sitt första verksamhetsår 70 betalande medlemmar, av vilka omkring två tredjedelar torde hava varit ingenjörer eller industriidkare, medan återstoden rekryterades huvudsakligen bland sjöfartens, handelns och hantverkets utövare. Föreningens namn lever fortfarande i form av "Tekniska föreningens donationsfond", en stipendiefond vid tekniska läroverket, dit föreningens kontanta kvarläten-skap, kr. 463:10, år 1888 överlämnades på förslag av ingenjör Erik Qvistgaard. Den sannolika orsaken till föreningens upplösning torde hava varit dess alltför heterogena sammansättning, i det att icke hälften av medlemmarna ägde teknisk utbildning.

Intresset för och behovet av en sammanslutning mellan teknikens representanter i Skåne överlevde emellertid den nämnda föreningen. Banningenjören Oscar Lundberg sammankallade 1887 till ett möte järnvägsbyggaren greve Fr. Posse, överingenjören, dåvarande löjtnant Henrik Holmberg, direktören, bergsingenjör F. H. Kockum och direktören, civilingenjör Hjalmar Wessberg. Dessa beslöt att bilda ett rent tekniskt sällskap under benämningen Skånska ingenjörsklubben och inbjödo till en början ett 20-tal ingenjörer till ett förberedande sammanträde på hotell Kramer den 19 november 1887. Jämmt en vecka senare hölls konstituerande sammanträde i "Sällskapets nya lokal å Vestergatan nr 115", varvid som ordförande fungerade löjtnant Holmberg och som sekreterare ingenjör Lundberg. Ett framlagt förslag till stadgar antogs efter smärre ändringar. Till medlemmar av styrelsen valdes greve Posse, direktör Wessberg, löjtnant Holmberg och direktör Kockum samt disponenten, ingenjör R. F. Berg, bandirektör H. Nathorst och ingenjör B. Wetterbergh. Till skattmästare antogs löjtnant Skarstedt. Lokalfrågan löstes enligt protokollet sålunda: "Angående klubb-lokalen beslöts att antaga ingenjör Bergs välvilliga anbud att upplåta en våning i sin gård vid Westergatan till den 1 april 1888 mot ett pris av 50 kronor." Omedelbart efter det konstituerande klubb-sammanträdet höll den nyvalda styrelsen sammanträde, varvid som första ärende val av sekreterare företogs. Här om säger protokollet: "Då emellertid denna ansvarsfulla och maktpåliggande befattning svårligen kan av en med mera vanliga förmögenheter utrustad person uppbäras, ansåg styrelsen välbetänkt att välja 2:ne sekreterare, och utsågos härtill herrar Holmberg och Wetterbergh." Av de följande protokollen framgår, att det ej sällan inträffade, att de båda ordinarie sekreterarna "streckade in corpore", varvid proto-

kollen fördes av dåvarande lektorn vid tekniska elementarskolan, sedermera professorn vid tekniska högskolan O. E. Lundholm. Efter valet av sekreterare följde ordförandeval, varvid R. F. Berg blev ordinarie och F. H. Kockum vice ordförande. Vid klubbens sammanträden leddes emellertid förhandlingarna än av den ene, än av den andre av styrelsens ledamöter efter förut träffad överenskommelse. Sammanträden hölls två gånger i månaden från september till och med april. Inval av nya medlemmar verkställdes av styrelsen utan klubbens hörande. Vid slutet av år 1888 synes antalet medlemmar hava uppgått till 50.

Vid sammanträdena torde under de första åren antalet närvarande aldrig hava stigit till tvåsiffrigt tal. Protokollens avfattning tyder på att en synnerligen kordial och munter stämning varit rådande. Ämnen för föredrag och diskussioner voro då liksom nu dels sådana av allmänt tekniskt intresse såsom t. e. om "rökförbrännande eldstäder", om "legeringar av järn och nickel", om "taktäckning med träcement" etc., dels iakttagelser under utländska resor såsom "Berlins kloakväsen". "Hängande järnbanor i Amerika" osv., dels slutligen tekniska spörsmål av speciellt intresse för Skåne, exempelvis "Järnvägen Malmö—Limhamn", "Förslag till ny hamn i Åhus", "Ångfärjeförbindelse Malmö—Köpenhamn" m. m. Studiebesök vid fabriker, verkstäder och byggnadsföretag förekommo ofta och voro givetvis lätta att anordna, då deltagarna voro så få. Efter förhandlingarna konsumerades öl och smörgåsar, och det vill av protokollen synas, som om dessa livsmedels kvalitet och kvantitet, enkannerligen ölets, varit föremål för synnerligen animerade diskussioner. Då hyresavtalet med ingenjör Berg utgick, förhyrdes från den 1 april 1888 lokal i Östergatan 32.

Stadgarna ändrades redan i december 1889, då invalet av nya medlemmar överflyttades från styrelsen till klubben. Formen blev ballotering, och det behövdes blott en svart kula för att hindra inval. Denna bestämmelse jämkades 1892 därefter, att 10 % svarta kulor erfordrades för att utestänga den föreslagne. Först år 1929 ändrades stadgarna i denna punkt, så att styrelsen åter har avgörandet i invalsfrågan, dock först sedan klubbmedlemmarna beretts tillfälle att hos styrelsen, om de så önska, framställa invändningar mot den föreslagne.

Vid stadgeändringen 1889 infördes en bestämmelse om att ett antal referenter skulle utses, av vilka var och en skulle på sin lott hava en viss gren av tekniken. Icke mindre än 25 klubbmedlemmar tilldelades var sin bransch. Från början av år 1890, då rektorn vid tekniska elementarskolan P. Isberg blev ordförande och ingenjör G. Bremberg sekre-

rare, bliva sammanträdena talrikare besökta — 15 å 20 och efter ytterligare ett par år 20 å 30 personer, och den ystert skämtsamma tonen i protokollen viker för en mera saklig och korrekt. Klubbens boksamling finner en trygg hamn i tekniska elementarskolans bibliotek. Den i Östergatan 32 förhyrda lokalen hade redan hösten 1889 övergivits, och sammankomsterna ägde under de följande åren rum på någon restaurang, vanligen hotell Horn.

De tidigare inköpta möblerna såldes på auktion. Redan 1891 erhöll klubben en ny sekreterare i civilingenjör B. Gyllenkrok, som emellertid på hösten samma år lämnade Skåne. Han efterträddes av arkitekten A. Arvidius. Då såväl göromål som medlemsantal växte, de förra särskilt genom förberedelserna till 2:dra svenska teknikermötet 1896, blev det nödvändigt att bevilja arvode till sekreteraren och att hyra ett rum för expedition och arkiv.

För sång och musik saknades icke intresse, och 1894 tillsattes en särskild kapellmästare, baningenjör Carl-Axel Olin, som ännu emellanåt trakterar pianot vid klubbssammanträdena.

År 1894 stiger antalet betalande medlemmar till 100. Vid denna tid arbetas energiskt på bildandet av en sammanslutning mellan de olika tekniska föreningarna i riket, men efter mycket kommittébetänkande strandar planen. Dock uppstår ett intimare samarbete, varom remisser i en mängd ärenden under de följande åren bära vittne.

Klubben börjar vid denna tid göra insatser i Malmö stads teknisk-hygieniska utveckling. Badhusfrågan och frågan om stadens förseende med vatten diskuteras vid klubbssammanträden, vid vilka länets och stadens myndighetspersoner såsom gäster närvara. Kontinentalrouten över Sassnitz har också varit föremål för diskussioner och offentligt uttalad resolution. Initiativet till Malmö stads övertagande av driften av gasverket kom även från ingenjörklubben. Redan 1892 upptogs i klubben diskussion om frihamnar vid Öresund, en fråga, som dock fick vänta ett par årtionden på sin lösning. Snabbare resultat nåddes, då klubben 1893 fäste uppmärksamheten på behovet av en stadens isbrytare. Den första ångpanneföreningen i vårt land, nämligen Södra Sveriges, bildades efter att frågan upptagits, diskuterats och kommittéarbetats inom klubben. 1896 hölls det andra allmänna svenska teknikermötet i Malmö i samband med industriutställning. Klubben stod som anordnare för mötesförhandlingarna och var även, tack vare en del industriföretags frikostighet, i tillfälle att fungera som värd. Antalet mötesdeltagare var 300. Klubben hade utgivit en liten bok, betitlad "Minnesblad", med rikt illustrerade uppsatser om Malmö stad och de viktigare skånska industrierna; de ojämförligt flesta uppsatserna voro författade av klubbens egna medlemmar.

Under de närmast följande åren dominera byggnadsfrågorna, varvid Malmö byggmästareförening i regel är inbjuden till mötena. Utredningar, till stor del tryckta, om entreprenader, städernas byggnadsordning, arbetarbostäder etc. vittna om flit och intresse. Enligt en uppgift, som icke kunnat kontrolleras, läser Skånska ingenjörklubben ha prioritet i Sverige på demonstration av acetylenbelysning, som förevisades i klubben den 14 mars 1896.

Vid sekelskiftet bytte klubben om lokal för sina sammanträden och övergick från hotell Horn till

Hippodromen. Inom denna byggnad förhyrdes ett rum, dit klubbens boksamling överflyttades och som hölls tillgängligt för medlemmarna under större delen av dygnet. Den 16 september 1905 anordnade klubben ett stort möte för dryftande av frågan om Södra Sveriges förseende med elektrisk kraft från Lagafallen. Som inledare vid detta tillfälle fungerade professor J. G. Richert samt ingenjörerna T. Holmgren, R. F. Berg och A. Estelle. Denna fråga återupptogs vid nytt möte samma höst, och det torde få anses, att klubben åtminstone dragit sitt strå till stacken för frågans lösning.

En fråga som från 1912 och sedan under flere år framåt allt emellanåt remitterats till klubben och givit upphov till diskussioner och resolutioner rör den lägre tekniska undervisningens ordnande, dels i allmänhet, dels särskilt i Skåne och dels slutligen speciellt i Malmö. Även frågor, som rör den högre tekniska undervisningen, hava stundom remitterats till klubben.

För att förbereda behandlingen av till klubben remitterade frågor anlitas givetvis den vanliga metoden att tillsätta kommittéer. Men dessutom har klubben sedan 1908, då stadgarna undergingo en rätt avsevärd omarbeting, vissa ständiga s. k. fackkommittéer: för elektroteknik, husbyggnadskonst, väg- och vattenbyggnadskonst, kemisk teknologi, maskinteknik samt för allmänna ärenden. Dessa fackkommittéer bestå vardera av 5 medlemmar och hava till uppgift förutom att förbereda ärenden, som av styrelsen remitteras, att genom referat, föredrag, utställningar m. m. hålla klubben au jour med sådana nyheter inom resp. fack, som kunna vara av allmänt intresse. I och med inrättandet av dessa fackkommittéer upphörde den tidigare omnämnda referentinstitutionen. Vid stadsgäändringen 1908 minskades sammanträdena till ett i månaden, sedan det visat sig, att de två gånger i månaden anordnade mötena blevo väl sparsamt besökta i förhållande till totala medlemsantalet, som vid denna tid översteg 200. För att stimulera intresset hos de medlemmar som voro bosatta utom Malmö, började man förlägga ett och annat sammanträde till andra platser, särskilt Lund och Trälleborg.

År 1914 var ett arbetsamt år för Skånska ingenjörklubben genom den på klubbens initiativ i samband med Baltiska utställningen anordnade Baltiska ingenjörskongressen, avsedd för deltagare från Sverige, Danmark, Tyskland, Ryssland och Finland. Rysslands vägran att låta Finland delta i utställningen under eget tak hindrade icke de finska ingenjörerna att bevista kongressen, varemot ryssarna där uteblevo. Vid avslutningsfesten, då deltagarna placerats nationsvis, gjorde den finska gruppen ett outplånligt intryck genom den bittra men samtidigt dovt behärskade ton, med vilken dess talesman berörde det ryska oket. Det var som en flik visat sig av de åskmoln, vilka ett par veckor senare skulle urladda sig i världskriget.

De onormala förhållanden, som kriget vållade, återspeglas i icke ringa utsträckning i klubbens protokoll. Klagomål anförs över den i Hippodromen förhyrda klubblokals bristfälliga uppvärmning. Förslag väckes och dryftas allvarligt att för klubben inköpa en av stadens modernaste och största fastigheter, medlemsantalet växer i snabbare takt än förut och passerar 1917 siffran 300 för att under de närmaste

efterkrigsårens högkonjunktur närma sig 400, möten anordnas med inbjudan av andra tekniska föreningar, riksdagsmän, stadsfullmäktige, handelskammare m. fl. för att dryfta då aktuella spörsmål, framställningar göras i syfte att öka tillgången på högskolebildade ingenjörer osv. År 1917 flyttar klubben från sin lokal i Hippodromen till ett rum hos Skånska handelskammaren vid Stortorget. Sammanträdena hållas omväxlande där och på Stadt Hamburg samt under den ljusare årstiden på Kungsparkens restaurang. År 1921 anordnades en insamling för att bilda en fond, avsedd att med tiden skaffa klubben egen bostad.

Den ekonomiska efterkrigsdepressionen medförde en svag tillbakagång i medlemsantalet, som först 1925 passerade siffran 400 och nu är omkring 440. Klubbens utgifter för förhyrande av egen lokal för expedition och bibliotek ansågos icke i längden medföra tillräckliga fördelar, då det visade sig, att medlemmarna endast i ytterst ringa grad frekventerade lokalen. Följaktligen överflyttades år 1928 för andra gången klubbens bibliotek och arkiv till tekniska läroverket, där det alltjämt befinner sig. Sammanträdena hållas numera så gott som alltid på Kungsparkens restaurang.

Biblioteket innehåller ett avsevärt antal nummer, huvudsakligen erhållna år 1914, då ingenjörklubben övertog en boksamling från en annan korporation, nämligen Tekniska litteraturklubben, som under en följd av år existerat parallellt med ingenjörklubben i det syfte, som framgår av namnet. Vid överlåtelsen förband sig klubben att till tekniska läroverket årligen skänka ett belopp till utdelning av premier i form av teknisk litteratur.

Bland de viktigare händelserna under senare år må nämnas, att samarbetet med Dansk Ingenjörforening år 1924 inordnades i en fastare form med en för ändamålet tillsatt ständig kommitté bestående av 4 medlemmar, varav hälften väljes av vardera föreningen. Föreningarnas medlemmar äga ömsesidigt tillträde till varandras sammanträden, varjämte varje år i vardera föreningen ett sammanträde bör hållas, där föredragshållare utses av den andra föreningen.

De olika fackriktningarna på det tekniska området hava emellanåt framkallat tanken på klubbens uppdelning i sektioner i överensstämmelse med vad fallet

är inom teknologföreningen. Med fog har det emellertid hittills hävdats, att klubbens medlemsantal är för litet för att splittras på ett flertal underavdelningar. De för varje fack tillsatta fackkommittéerna av fem medlemmar äga nu rätt att icke endast inför klubben framlägga sina speciella fackfrågor, utan även efter styrelsens medgivande sammankalla klubbmedlemmarna till sammanträde. Hittills är det dock egentligen endast elektrotekniska fackkommittén, som begagnat sig härav, i det denna årligen utlyser ett speciellt sammanträde för elektriska spörsmål dryftande. Vid klubbens ordinarie sammanträden, som alltjämt hållas en gång i månaden, utgöres i regel huvudattraktionen av ett föredrag. Detta är och bör givetvis vara av teknisk art. Naturligtvis hänför det sig även oftast till något av de huvudfack, som exempelvis representeras av teknisk tidskrifts olika avdelningar, men man väljer gärna ämnen, som icke äro skarpare begränsade till viss specialgren av tekniken, än att de med intresse och behållning kunna njutas av samtliga klubbmedlemmar. Dessutom förekommer på programmet såsom särskild punkt ett meddelande från den ena eller andra av fackkommittéerna. Dylika meddelanden, som upptaga en avsevärt kortare tid än aftonens huvudföredrag, äro av mera speciellt fackintresse, och tillses, att de olika facken turvis bliva på detta sätt representerade. Med klubbens nuvarande storlek synes denna form för dess arbete vara den lämpligaste, vilket även bekräftas av antalet vid sammanträdena närvarande, som i allmänhet uppgår till 75 å 100.

Om utvecklingen får fortgå uteslutande samma stigande kurva, som i stort sett karakteriserat de gångna fyra årtiondena, och klubbens fonder, som redan nu överstiga 100 000 kronor, fortsätta att växa, så att frågan om egna lokaler måhända ånyo blir aktuell, så få väl även nya former en gång tillgripas för verksamhetens bedrivande. Skulle härvid en uppdelning i sektioner visa sig nödvändig, måste man nog i alla fall befara, att de ideella värden, som ligga i den nu rådaande kordialiteten och kamratkänslan mellan representanterna för de olika facken, och som i de flesta fall basera sig mera på personlig sympati än på bevakandet av gemensamma fackintressen, bleve lidande.

Fr. Montén.

SKÅNSKA SLOTT OCH BORGAR.

Mälarelandskapens enda medtävlare i fråga om slott och borgar — såväl till antal som i prakt och skönhet — är Skåne. Men det råder en oerhörd skillnad mellan anläggningarnas karaktär å ömse håll. Man kan nog säga att den karolinska slottstypen är den för Stockholmslandskapen mest karakteristiska. Mäktigt bredande sina vita murmassor reser sig slottet med regelbundna former och sträng symmetri över halvmilslånga uppfartsalléer och över trädgårdsparterrens av susande lindkronor inramade väldiga gräsmatta. En viss pompös högtidlighet vilar över det hela — verkkningsfullt kontrasterande mot landskapets föga överskådliga och en smula enformiga ideliga omväxling mellan barrskog och öppna fält. Det är som om landskapsvyn nådde monumental hållning

framför allt i dessa slottsmiljöer. Den mäktiga kraft som tonar genom Mälardalens ekbackar och bergstup har liksom förtätats i dess slottsanläggningar.

Helt annorlunda i Skåne! Här visa slotten en livlig pittoresk uppsyn. Röda tegelmurar, tinnar och torn, svängda, rikt smyckade gavlar! Ingen absolut symmetri utan i stället överraskande omväxling i aspekterna. Och i stället för det storstilade greppet med en enhetlig parterr och enkelt inramande lövmassor möta vi ett frodigt myller av egenartade trädgårdsformer. Landskapets storslagna karaktär, dess mäktiga monumentalitet och fria vidd tyckes också omöjliggöra en stegring. I stället älskar man tydligen motsättningar — det livfulla och rörliga, det intima — ja även det egenartat bizarra.